

EL TEMPS QUE CORRE PER JOAN F. MIRA

El jubileu del 1500, 1

“Una processó exemplar, lúgubre i desordenada, que travessà la ciutat des de la Porta del Popolo fins a desembocar davant del Castel Sant’Angelo. El castell estava tot encès de focs de pirotècnia (...), que descobrien figures monumentals de guerrers amb cuirasses lluminoses distribuïdes per les muralles de la fortalesa.”

El 27 de febrer del 1500, avui que escric fa exactament cinc segles, Cèsar Borja (Cèsar Borja de França, fill de papa regnant, antic arquebisbe cardenal de València, duc del Valentí i de Romania, marit de la germana del rei de Navarra i cosí honorari del rei francès Lluís XII) entrava en triomf a Roma després d’una curta campanya discretament victoriosa: havia conquistat Imola i Forlì, ciutats papals en mans de la terrible Caterina Sforza, ínclita virago poderosa, Mart i Venus en una sola peça, que va resistir l’assalt final de Cèsar vestida amb armadura resplendent i espasa en mà, i no se sap si després va compartir l’lit, més per força que de grat, amb el seu aspre conquistador. Sí que se sap que abans de depositar l’espasa va fer volar el polvorí i bona part del castell. Victoriós, doncs, el fill del papa entrà a Roma com si no haguera conquistat dues petites ciutats sinó un regne sencer. L’entrada en la ciutat santa, en plena celebració del jubileu, tingué com a motiu teatral el tema del dol i de la mort: feia pocs dies que un nebot d’Alexandre VI, el jove cardenal valencià Joan de Borja, havia mort una mica massa sobtadament quan acudia a l’encontre del seu cosí Cèsar: cosa d’enveges o del famós verí, digué la gent, però segurament degueren ser algunes febres. Cèsar, en tot cas, tenia un sentit excepcional de l’espectacle, i l’escriptora Maria Bellonci, experta en desfilades de moda renaixentista, explica que la idea de muntar tota la coreografia sobre un motiu fúnebre (“el dol recent de la família Borja, precisament aquell dol tan sospitos”) va ser una troballa pròpia d’un gran autor teatral.

El primer anunci luctuós, escriu Bellonci i escriuen també els papers i documents contemporanis, el donaven ja els cent carros que entraven davant de les tropes, coberts amb teles negres com domassos de cadafals fúnebres; i darrere venien les formacions marxant sense el so de trompetes ni de pifres, en un silenci estrany i salvatge que només trencaven les ferradures dels cavalls i el rodolar lent i sord de l’artilleria, així ho transcriu i ho imagina l’escriptora. Encara no havia arribat la primavera, i no sabem quants dels més de dos-cents mil pelegrins d’aquell any sant eren llavors a Roma.

Els qui ja havien acudit a guanyar jubileus extraordinaris, hi van trobar més d’un espectacle que certament no esperaven. Els soldats avançaven de cinc en fons, lansquenets del papa, gascons, suïssos, desplegant les banderes entre les companyies, en un desordre permanent, afirmen els papers i la senyora Bellonci. Dos-cents suïssos portaven gipons de vellut negre i boines amb plomes fosques d’ocells nocturns; cinquanta palafreners vestits de roba negra de vellut formaven un grup compacte darrere del qual venia Jofrè de Borja, el fill menut del papa, embriagat d’admiració pel germà (això pensa Maria Bellonci, però jo pense que era enveja resignada). Després venia el jove Alfons d’Aragó, príncep napolità, marit de Lucrècia Borja: era un xicot bellíssim i elegant que, segons comenten, feia sospirar totes les dones. I després Cèsar, sol, vestit de vellut negre, amb un collar senzill i de disseny perfecte. El seguien una petita massa de bisbes, empleats i criats de la casa, capellans, cavallers i funcionaris de la cúria, i l’escena que tancava la funció estava a càrrec d’una formació de mercenaris amb sobrevestes de drap fosc damunt de les cuirasses.

Una processó exemplar, lúgubre i desordenada, que travessà la ciutat des de la Porta del Popolo fins a desembocar davant del Castel Sant’Angelo. El castell estava tot encès de focs de pirotècnia, ordenats de manera que als esclats i les flames llançats des de les torres responien al seu torn altres esclats i altres llums, que descobrien figures monumentals de guerrers amb cuirasses lluminoses distribuïdes per les muralles de la fortalesa. Per acabar, el motiu dispers del bombardeig –al·legoria de les ciutats preses d’assalt– es va fondre en una sola explosió: queien les bigues de les cases veïnes, imagina o recorda la cronista, tremolaven les parets, mentre Cèsar Borja girava cap al Vaticà. Son pare l’esperava a la llotja exterior de Sant Pere, i després va anar corrents a seure al tron pontifici de la Sala del Lloro, on arribà Cèsar solemne, s’agenollà, li besà els dos peus i una mà, i llavors el papa el besà a ell en la boca i, com diu el cerimonier que ho anota, li va dirigir unes paraules en llengua *hispanica*, o siga en català, que el malhumorat canonge d’Estrasburg no pogué entendre. Continuarà.